

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

Övrigt ärende: Statsrådets förordning om temporära undantag vid tillämpningen av vissa bestämmelser i semesterlagen, arbetstidslagen och arbetsavtalslagen

Till grundlagsutskottet

INLEDNING

Remiss

Övrigt ärende: Statsrådets förordning om temporära undantag vid tillämpningen av vissa bestämmelser i semesterlagen, arbetstidslagen och arbetsavtalslagen (Ö 5/2020 rd): Ärendet har remitterats till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för utlåtande till grundlagsutskottet. Tidsfrist: 19.3.2020 kl. 12.00.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Tarja Kröger, arbets- och näringsministeriet.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- STTK rf
- Akava ry
- Finlands näringsliv rf
- Företagarna i Finland rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Den 16 mars 2020 konstaterade statsrådet i samverkan med republikens president att det råder undantagsförhållanden i landet på grund av coronaviruset. På grundval av detta förelades riksdagen den 17 mars 2020 en i 6 § i beredskapslagen avsedd förordning av statsrådet om ibruktagning av befogenheter i enlighet med 86, 88, 93—95 och 109 § i beredskapslagen (nedan ibruktagningsförordningen). I 93 § i beredskapslagen föreskrivs det om villkor för avvikelser från anställningsvillkor och i 94 § i den lagen om begränsning av uppsägningsrätten.

Utlåtande AjUU 1/2020 rd

Enligt 3 § i ibruktagningsförordningen kan den i 93 § 2 mom. i beredskapslagen avsedda rätten att avvika från bestämmelserna om vilotider och övertidsarbete i arbetstidslagen (872/2019) och från bestämmelserna om givande av semester i semesterlagen (162/2005) samt den i 94 § 3 och 4 mom. i beredskapslagen avsedda rätten att förlänga uppsägningstiden tillämpas i hela landet. Undantagen får tillämpas på personal inom hälso- och sjukvården, socialväsendet, räddningsväsendet, nödcentralernas verksamhet och i polisväsendet.

Närmare bestämmelser om de undantag som införs genom ibruktagningsförordningen utfärdas genom statsrådets förordning om temporära undantag vid tillämpningen av vissa bestämmelser i semesterlagen, arbetstidslagen och arbetsavtalslagen (nedan tillämpningsförordningen). Också den förordningen lämnades till riksdagen den 17 mars 2020.

Enligt 10 § i beredskapslagen ska förordningar som statsrådet och ministerier utfärdat med stöd av II avdelningen genast föreläggas riksdagen. Riksdagen beslutar om de ska upphävas eller inte. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet stöder regeringens åtgärder för att hindra spridningen av coronaviruset och tillstyrker förordningen, men med följande kommentarer.

Säkerställande av tillräcklig arbetskraft

Det har ansetts vara nödvändigt att ta i bruk den i 93 § i beredskapslagen föreskrivna möjligheten att avvika från anställningsvillkoren och den i 94 § i samma lag föreskrivna möjligheten att begränsa uppsägningsrätten inom hälso- och sjukvården, socialväsendet, räddningsväsendet och nödcentralernas verksamhet och i polisväsendet i hela landet för att säkerställa en tillräcklig arbetskraft i dessa branscher under coronavirusepidemin. Enligt utskottet är det uppenbart att det när virusepidemin sprider sig och människor insjuknar kommer att behövas mer arbetskraft på grund av ett ökat servicebehov och på grund av epidemin och dess möjliga bieffekter. Om dessa branscher drabbas av arbetskraftsbrist kan det ha stora negativa konsekvenser för de samhällskritiska tjänsterna.

Enligt tillämpningsförordningen får en arbetsgivare avbryta en semester som redan inletts eller flytta tidpunkten för semestern, avvika från skyldigheten att skaffa arbetstagarens samtycke till övertidsarbete samt avvika från bestämmelserna om vilotid och förlänga den föreskrivna uppsägningstiden för arbetstagaren. Genom förordningen begränsas likaså tillämpningen av de kollektivavtalsbestämmelser som utfärdats om dessa frågor med stöd av 30 § i semesterlagen och 34 § i arbetstidslagen.

Undantag från anställningsvillkoren får enligt tillämpningsförordningen göras endast om vissa stränga kriterier uppfylls. Åtgärderna ska behövas på grund av coronavirusepidemin och för att trygga verksamheten, och de får inte äventyra säkerheten i arbetet eller arbetstagarnas hälsa. En förutsättning för att avvika från arbetstidsbestämmelserna är att arbetsgivaren ordnar med paus- och viloutrymmen som lämpar sig för vila och avkoppling samt personalrum och matförsörjning. Arbetsgivaren ska se till att den belastning arbetet medför fördelar sig jämnt och att arbetstagaren har möjlighet att återhämta sig från den påfrestning arbetet orsakar. En förutsättning för att avvika från den uppsägningstid som anges i arbetsavtalslagen är att en förlängning av uppsägningstiden är nödvändig med tanke på befolkningens hälso- och sjukvård, minimiförsörjning eller säker-

Utlåtande AjUU 1/2020 rd

het. Undantaget tillämpas inte på personalen inom polisväsendet. Utskottet anser att de förutsättningar som anges i förordningen är viktiga.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet konstaterar att de föreslagna undantagen som grundar sig på beredskapslagen kraftigt begränsar skyddet för arbetstagare och avtalsfriheten. Utskottet understryker att undantagen bör tas i bruk först i sista hand och bara om de är nödvändiga för att trygga tillräckliga personalresurser. Utskottet konstaterar att det enligt semesterlagen till vissa delar är möjligt att komma överens om semestrar och att arbetstidslagen för sin del möjliggör flexibilitet i fråga om dygnsvila och veckovila. Det är viktigt att man också under undantagsförhållanden primärt strävar efter att komma överens om arbetstider och semestrar.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet påminner om att man för att trygga de kritiska funktionerna måste se till att de anställda inom de berörda sektorerna orkar. Särskilt om epidemin blir långvarig kan den leda till en hård belastning på personalen. Förutsättningarna att klara av dessa förhållanden är olika, och en del av de anställda hör själva till en riskgrupp. Skyldigheten att sörja för arbetstagarnas hälsa och säkerhet kräver således inte bara allmänna riktlinjer av arbetsgivarna utan också individuell bedömning av hur arbetstagarna orkar.

Utskottet ser det som viktigt att arbetet organiseras så att man i så hög grad som möjligt sörjer för att arbetstagarna orkar. Bara de nödvändiga uppgifterna ska skötas. Också under undantagsförhållanden måste man sörja för att nya arbetstagare introduceras i arbetet på behörigt sätt. Senast när undantagsförhållandena är över måste man se till att de anställda har möjlighet att återhämta sig så att den långvariga belastningen inte skadar deras hälsa.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet ser det som viktigt att samhällets förmåga att möta olika kriser förbättras genom att man tryggar tillräckliga resurser för de kritiska sektorerna.

Internationella förpliktelser som är bindande för Finland

Enligt 5 § 1 mom. i beredskapslagen ska de internationella förpliktelser som är bindande för Finland och allmänt erkända folkrättsliga regler iakttas vid tillämpningen av den lagen. De centrala internationella åtagandena när det gäller arbetstagarnas rätt till semester och arbetstidsskydd hänförs till Europeiska unionens bestämmelser, Europarådets reviderade sociala stadga och Internationella arbetsorganisationen ILO:s konvention om betald semester (nr 132), ILO:s konvention angående tillämpningen av veckovila i industriella företag (nr 14), ILO:s konvention om arbetstidens förkortning till 40 timmar i veckan (nr 47) och ILO:s konvention om sjukvårdspersonalens sysselsättning, arbets- och levnadsförhållanden (nr 149).

EU-lagstiftningen och de övriga internationella åtagandena syftar till att trygga arbetstagarens rätt till en fyra veckors betald semester och till en begränsning av den maximala arbetstiden samt till dygns- och veckovila.

Utskottet konstaterar att Europarådets sociala stadga under vissa förutsättningar som anges i artikel G i stadgan tillåter inskränkningar i rättigheterna enligt stadgan. Enligt artikel 17 i EU:s arbetstidsdirektiv 2003/88/EG får avvikelser göras från det direktivet under exceptionella förhållanden. Också undantag från ILO:s konventioner är tillåtna i vissa begränsade situationer.

Utlåtande AjUU 1/2020 rd

De i förordningen föreskrivna undantagen från den gällande regleringen och kollektivavtalsbestämmelserna gäller möjligheten att hålla semester samt arbetstiden och begränsningar i arbetstagarnas uppsägningsrätt under tillfälliga undantagsförhållanden. Undantagen är nödvändiga för den händelse att coronavirusepidemin leder till en plötslig brist på arbetskraft till följd av att antalet patienter ökar eller de anställda insjuknar. Utskottet anser att de föreslagna bestämmelserna således inte strider mot EU:s lagstiftning eller mot andra internationella förpliktelser.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet föreslår

att grundlagsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 19.3.2020

I den avgörande behandlingen deltog

tillfällig ordförande Arto Satonen saml
medlem Kim Berg sd
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Tuomas Kettunen cent
medlem Rami Lehto saf
medlem Niina Malm sd
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Jukka Mäkynen saf
medlem Anders Norrback sv
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Ruut Sjöblom saml
medlem Riikka Slunga-Poutsalo saf
ersättare Antero Laukkanen kd (delvis)
ersättare Pia Lohikoski vänst
ersättare Paula Werning sd.

Sekreterare var

utskottsråd Marjaana Kinnunen.